

שערוריות השחיתות המסעירות את המדינה הציגו אותה השבוע כרפובליקת

בננות דרום-אמריקאית בה שר' הממשלה, ראש' המשק, אישי

ציבור והפקידות הבכירה נהנים ומתעשרים על חשבון כספי הציבור

סירחון ביצמרת!

של אותו משרד עצמו שוררים, יחסים, שקשה להבין כיצד ניתן באמצעותם לנהל עבודה תקינה.

דוגמא אופיינית לכך הם היחסים ששררו ושוררים במשרד האוצר בין הפקידות הבכירה לבין סגן-השר צבי דינשטיין. דינשטיין הוא דמות יוצאת-דופן בצמרת השלי-טון. הוא פקיד בכיר שזכה במשרה מיניסטריאלית אך נשאר במעמד של פקיד בכיר. הא עלה לגדולה בזכות פטרונו לשעבר, לוי אשכול. כשנפטר אשכול נותר דינשטיין בעמדה בכירה, ללא גיבוי כמעט מהממונים עליו, כשהוא שוא על ידי מרבית הכופעים לו. עדויותיהם של הד"ר יעקב ארנון, מי שהיה מנכ"ל משרד האוצר תחת דינשטיין, ושל יעקב סלמן, מנהל רשות החברות, שהוא עצמו פקיד בכיר במשרד-האוצר, חשפו מצב מוזר זה.

אי אפשר היה שלא להתרשם מהפקידים הבכירים זורעים על חוסר לויאליות מצד סגן השר, שהוא בעצם השר לענייני נפט. מנסים להטיל עליו את האחריות הבל-עדיית למחדלים ולבזיונות.

עד כה לא הצליח דינשטיין לשכנע בהופעתו בועדה. דינשטיין, שהוא איש עשיר בזכות עצמו (לאחרונה רכש פנטהאוז ששווי 250 אלף ל"י בכיכר המדינה בתל-אביב, ששימשה נושא להתקפה של משה דיין) לא עשה רושם שהיה ער לתלונות ולשמעות בדבר שחיתות ומעילות בשטח שהיה בתחום אחריותו הבלעדית.

דינשטיין יהיה האיש שיצטרך הראשון להסיק מסקנות אישיות מהגילויים בועדת ויתקון. הפקידים במשרדו מנסים להחיש תהליך זה.

איך קוברים

מאות מיליונים?

האיבה הבינמשרדית, התככים והקונגויות בפקידות הבכירה גורמים באופן ישיר לכובו של מאות מיליוני ל"י מכספי המדינה. הדבר נעשה בשיטה המכונה, לדברי מנהל רשות החברות, יעקב סלמן, "איגוף".

כאשר מתגלה גוף בלתי יעיל הפועל בשירות המדינה, אין כל אפשרות לחסלו או להחליף את מנהליו. במקרה זה יוצרים "איגוף" ומקימים גוף חדש, הפועל לצד הגוף הישן הממשיך לבלוע תקציבי מיליונים. בהתאם לשיטה זו הוקמה חברת נתיבי נפט, במקום למסור את הפקת הנפט בסניג' לחברה הממשלתית להפקת נפט לפידות, שהתגלתה, לדברי הממונים על מדיניות הנפט באוצר כחברה בלתי יעילה. בהנהלה בלתי מוכשרת.

סיפר יעקב סלמן: "אמרתי לדינשטיין שאין ראציונאליות בפעולת כל הקומפלקס הזה (של חברות ההפקה). התרשמתי שעל אף שכולן בבעלות ממשלתית וכביכול צריכות לשרת את אותו אינטרס, התיאום ביניהם לא טוב. מבחינה ארגונית — יכולה ישראל להסתפק בחברת חיפוש נפט אחת. אם כל המערכת מרוכזת בנתיבי נפט, אין צורך בקיומן של לפידות ונפט. אני אישית מאמין שניתן להחליף אדם, אפילו הוא מנכ"ל, אבל הדבר תלוי באיש שבידו הסמכות להחליט על כך". הוסיף סלמן, כשברור שהוא מתכוון לסגן-השר דינשטיין: "הצרה היא שכאשר אין כושר החלטה — נוקטים בדרך הקלה ומקיימים חברה נוספת, כדי לאגף את האיש שאותו היו צריכים להחליף".

במילים אחרות: במקום לסלק את מרדכי חן, מנכ"ל לפידות ולמנות את מוטי פרידמן כמנכ"ל החברה, השר אירו את חן בתפקידו. איגוף אותו והקימו חברה מיוחדת עבור מוטי פרידמן.

מה פסול

במוטי פרידמן?

כמו צבי דינשטיין, כך גם מוטי פרידמן, מנכ"ל נתיבי נפט, הוא איש עשיר בזכות עצמו. שהפעילות הציבורית שלו בשירות המדינה היא יותר לצורכי כבוד וסיפוק מאשר לצורך פרנסה. מוטי, בנו של מזכירו של מברון רוטשילד, שייך למשפחה עתירת נכסים. הוא היה מיליונר עוד לפני העסקה עם חברת מידבר, אותה הג' דיור מיספר עדים בוועדת ויתקון כעיסקת שוחד". מוטי, שהוגדר בשם "מלך סיניג'", הוא ביצועיסט קלאסי,

גילה הגיאולוג הד"ר דוד ניב, שעל סמך תזכירו הוקמה ועדת ויתקון: "מכוני המחקר של משרד הפיתוח הגישו בסוף שנת 1967 תוכנית לסקר גיאולוגי-פיזיו בסניג, לסגן שר האוצר צבי דינשטיין. דינשטיין הודיע שיתן תקציב למחקר רק אם משרד הפיתוח יעביר לידיו את

עמית: ראש המודיעין לא ידע

שוניסקי: תמות נפשי עם כלישתיים

הסמכות לתת רשימות לחיפוש נפט בסניג, כשמשרד הפיתוח סירב, נקברה התיכונת".

היתה זו רק אחת משפע העדויות שהצביעו על הסיכוי סוכים הבינמשרדיים בממשלה. הגורמים לכפילויות, לבזיון בזויים, ולחבלות באינטרסים החיוניים של המדינה.

מי מנחם

מצבי דינשטיין?

לא רק בין המשרדים הממשלתיים השונים שורר יחסים איבה וקנאה, גם בקרב הפקידות הבכירה

עים הנזשא היה — שחיתות. היה זה נושא שבשנים האחרונות כמעט שלא היה סחורה במדינת ישראל. אמצעי התיקשורת לא הירבו להתעסק בו. אזרחי המדינה לא הירבו להתעניין בו. לא מפני שהשיחיתות לא היתה קיימת במדינת ישראל. להיפך, היא ליוותה את המדינה מאז הקמתה. אלא שאחרי שנים, בעיקר אמצע שנות החמישים ותחילת שנות השישים, כתם הירבו לעי סוק ולדוש בה, הפכה השחיתות הציבורית למעין סרה עורף של החיים החברתיים בוישי-ראל. נמאסו החימוטים, הגילויים והפירסומים. אם חזר הנושא והפך בשבועות האחרונים לכן בית בכל בית בישראל, לחומר שיחה בכל מופגש חברתי, לענן כבד שהטיל את צילו על כל שטחי החיים במדינה, היה זה רק מפני שמימדי הגילויים ואופיים היו חסרי-תקדים.

האזרח הישראלי כמעט ומבע בשבועות האחרונים בשפע הגילויים שהוצף בהם. רק מעטים יכלו למצוא את ידיהם ורגליהם ולהבדיל בין מה שאירע ב"נתיבי נפט", לבין מה שהתגלה על "אוטוקארם"; בין סכומי ההפסד האפיי-טרונומיים בחברת "ורד", לבין סכומי הטרון-מות למפלגות וארגונים; בין ניצוד המעמד האישי של פקידים בכירים ב"מקורות" לבין ההטבות שפקידים בכירים, שניתנו בשעתו על ידי סוכני חברת הקרנות, "אי.א.אס." אי אפשר היה עוד למצוא מה בדיוק מכרולו בין שוד העתיקות של משה דיין, לבין טובות ההנאה שקיבלו שרים אחרים בממשלה.

לפתע הסתבר לאזרח הישראלי שהוא חי במדינה של "תפוס כפי יכולתך", בה קיימים החוקים רק לגבי המוני העם, משלמי המיסים וממלאי החובות. מעליהם התגבשה והלכה במרוצת השנים שיכבה רחבה של הצמרת השלטונית ועושי דברה, שבוהו ולעגה לכל חוק ותקנה, ושראם כפתה בכוח על המוני האזרחים. מדינת ישראל הצטיירה לפתע בעיני רבים מאז רחיה כרפובליקת-בננות דרום-אמריקאית, שי-שיכבה דקה של שוטים עשירים שולטת בה ומנצלת את משאכיה לצרכיה והנאותיה.

רוח כבד של צחנה וסירחון אפף השבוע את צמרת השלטון בישראל. על ספסל הנאשמים של האומה ישבה השיטה — שיטת המימשל והשלטון המקובלת בישראל.

להלן, סיכום ביניים של המסקנות והמסקנות המתחייבות מתוך השערוריות הכלכליות והמינהליות שנחשפו עד כה ושהגילויים בהם טרם הסתיימו.

מה מתגלה

בועדת ויתקון?

ב14 בנובמבר השנה החליטה הממשלה על הקמת ועדת חקירה שתחקור בפרשת ההאשמות נגד חברת הפקת הנפט בסניג נתיבי נפט והעיסקות שעשה מנהלה, מרדכי ("מוטי") פרידמן. כעבור יומיים מינה נשיא בית המשפט העליון את שלושת חברי הוועדה: השופט העליון אלפרד ויתקון, אלוף (מיל.) מאיר זורע והתעשיין אבי רהם קליר.

בשבועיים שחלפו מאז החלה הוועדה לשמוע עדים, הופיעו בפניה שבעה עדים, רובם ככולם פקידים ממשלתיים בכירים בעבר ובהווה, כולל סגן-השר אחד, צבי דינשטיין. בעדויותיהם כמעט ולא חידשו דבר על מה שהיה ידוע עד כה ופורסם אודות חברת נתיבי נפט, צורת הפעלתה ומעשי השחיתות שהתחוללו סביבה.

לעומת זאת כללו עדויות אלה עובדות מרעישות על צורת פעולתם של משרדי הממשלה השונים. מי שעקב אחרי הדיונים והעדויות מקרוב, יכול היה להתרשם כי פרשת נתיבי נפט הפכה לנושא כמעט שולי בחקירה, כשהנושא המרכזי הוא חוסר היעילות הנועק לשמיים של משרדי הממשלה.

התמונה הנחשפת היא, שבמקום שמשרדי הממשלה יהיו מכשירי ביצוע של מערכת שלטונית מרכזית, הם הפכו לאחוזות פיאודליות של שריהם, כשהפקידות הבכירה בכל משרד מנהלת מלחמות, תככים, קונגויות ומאבקים עם הפקידים הבכירים במשרדים האחרים.